

بسم الله الرحمن الرحيم

آیا زمانی که جزء از حدیث ظنی در گذشته تاریخ به وقوع آمده باشد، به درجه متواتر ارتقاء می‌کند؟

(ترجمه)

پرسش

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته!

احادیث ظنی را در تفاعل برای گسترش افکار اسلامی و بشارت گفته‌های رسول الله صلی الله علیه وسلم مانند: حدیث «تَكُونُ النُّبُوءُ فَيَكُمُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ... ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَا جِ نُبُوءَةٌ» برای مردم بیان می‌نمائیم. پرسش اینست که این حدیث ظنی بوده و از احوال سیاست گذشته امت سخن می‌گوید. از حدیث معلوم می‌گردد که رسول الله صلی الله علیه وسلم حالات را به پنج مرحله تقسیم کرده است: (نبوت، خلافت راشد، پادشاهان به دندان گیرنده‌ی قدرت، حکومت جوا بر و خلافت راشد)، هرگاه توجه شود، چهار مرحله‌ی حدیث به وقوع آمده و به حقیقت پیوسته است؛ پس آیا این حدیث به درجه متواتر نمی‌رسد؟

پاسخ

احادیثی که جنبه عملی دارند، برابر است متواتر باشند و یا ظنی؛ برای عمل کردن و در عمل گرفتن کافی است، به شرط این که حدیث صحیح باشد، پس احادیثی که محور عملی دارند و صحیح باشند، به گونه درست‌تر و قوی‌تر مانند فرض در عمل گرفته می‌شوند؛ مانند:

«لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ، فَلْنَعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا، وَلْنَعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ» (أخرجه أحمد)

ترجمه: قسطنطنیه حتمی فتح خواهد گردید که امیر آن، چه نیکو امیری و ارتش آن، چه نیکو ارتشی خواهد بود!

ازین که این حدیث و پیشگوئی در حد عمل بوده هر حاکم و امیر برای تحقق فتح آن به‌دستان خودش ارتش را بسوی قسطنطنیه اعزام کرد تا این که الله سبحانه و تعالی محمد فاتح را به فتح آن عزت بخشید. یا مانند حدیث جنگ با دولت یهود و محو آن و هم‌چنین حدیث اقامه خلافت بر منهج نبوت که در عمل کردن به آن متواتر بودن و غیرمتواتر بودن کدام تأثیری ندارد؛ اما به شرط این که حدیث صحیح باشد. پس ما برای تحقق این بشارت تلاش‌های خود را ادامه داده، مردم را به آمدن واقعی حدیث بشارت داده و دل‌های خویش را به وقوع آن چی نزدیک و چی دور اطمینان می‌دهیم، بناءً خود را بیشتر به زحمت نمی‌سازیم که این حدیث متواتر است و یا احاد.

با آن هم از این که پاره و بخشی از بشارت حدیث در گذشته تاریخ واقع شده است، دل‌ها را بیشتر اطمینان می‌بخشد که پاره‌ای دیگر حدیث یعنی فتح روم حتمی است؛ چنانچه در حدیث دیگری رسول الله صلی الله علیه وسلم از فتح دو شهر: (روم و قسطنطنیه) پیشگوئی شده است. پس آن چه در بالا یادآوری شد، احادیثی که در محور عمل اند، بیشتر نیاز نیست تا در عمق احادیث داخل شویم که متواتر اند و یا ظنی؛ چون احادیث صحیح و ظنی در عمل، تصدیق، اطمینان و در

بشارت برای تحقق آن بسنده بوده و باید احساسات مسلمانان را برای تحقق آن تحریک و شوریده شود تا هرکدام خودجوش برای بدست آوردن آن تلاش نمایند.

اما پرسش شما: "این که بخشی از بشارت حدیث به حقیقت پیوسته آیا حدیث را متواتر نشماریم؟..." پاسخ این است که در اصطلاح محدثین تواتر از خود شروط ویژه‌ای دارد که تحقق واقعیت حدیث در گذشته را درج شروط آن نکرده‌اند؛ چون بر اساس سند و ملحقات حدیث است که بر متواتر بودن حدیث قضاوت می‌گردد؛ نه بر تحقق بشارت حدیث. با آن‌هم به حقیقت پیوستن برخی آنچه در حدیث است، صحت آن را تقویت نموده دل‌ها را اطمینان و جرئت می‌بخشد که مسلمانان با قوت و نشاط پاره‌ای دیگری آن را تحقق دهند که در زمینه الله سبحانه و تعالی توفیق دهنده است.

برادر تان عطاء بن خلیل ابورشته

۱۷ صفر ۱۴۳۴ هـ.ق

۲۹ جنوری ۲۰۱۳ م